

Ob stoletnici rojstva Dickensovega. Lani je minulo sto let, kar se je porodil slavni angleški pisatelj Karol Dickens. Razni leposlovni listi, posebno angleški, so tem povodom z zaslužno hvalo proslavljali pisatelja, ki si je s svojimi povestmi priboril odlično trajno mesto na leposlovnem polju pri Angležih pa tudi sploh pri vseh kulturnih narodih. To dokazujejo prevodi njegovih del v najrazličnejših jezikih sveta. Dokaz resničnega pravega pisateljskega talenta je vpliv in uspeh pisateljev ne le v domovini, ampak tudi pri drugih narodih. Kdor se vtopi tako globoko v dušo človekovo, da iz nje ne odseva gibanje, valovanje in delovanje le onega naroda, kateremu sin je pisatelj, marveč da se v njej razvija in kristalizira vobče človeška duša, tak pisatelj je mednaroden, svetoven, ki ga vsakdo razume, ki ni pisan razumljivo le za en narod in le za ono dobo, ki je v njej živel pisatelj. Tak ustvarja trajno veljavna dela, ki nikdar ne izgube svoje aktualnosti, ker črpajo svoje snovi iz duše človeštva, ki je povsod in vedno ena in ista. Tak pisatelj svetovne veljave je Karol Dickens. On ni pisal kakor mnogi pišejo v znamenju krščanske trvdke in vendar je Dickens eden izmed najvplivnejših leposlovnih propovednikov krščanske etike. Njegove povesti so visoka pesem krščanske ljubezni, dasi nikjer v svojih povestih ne deklamira o njej. — Dejstva, ki jih razpravlja, življenje, ki nam ga kaže, borbe med dobrim in zlom, ki nam jih riše v svojih značajih tako živo, tako resnično, tako preprosto, čitatelju pojasnujejo kot kategoričen imperativ to veliko zapoved ljubezni, ki po apostolovih besedah vse upa, vse pretrpi, vse prenese. Mlad je preizkusil vse bridkosti in prevare življenja, jasno je gledal v svet in njegovo vrvenje, kritično in objektivno je rabil tehtnico, kjer se meri zlo z dobrim; prisvojil si je v borbah energijo življenja — v pomoč mu je bila krepka, reelna britska rasa, kjer zmaguje le močna individualnost — in tem potom si je priboril s svojimi povestmi na svetovnem trgu pisateljsko ime trajne veljave in slave. — Najbolj izrazito se je sam naslikal v najlepši svoji povesti »David Copperfield«, ki jo skoro smemo imenovati njegovo avtobiografijo. — Nekako elementarno je zлил čuvstovanje svoje duše v najlepšo božično povest, kar jih poznamo, v »A Christmas Carol«. To je pravi »credo« avtorjevega življenja. Dickens je mojster v karakterizaciji. Kakoraznovrstni nastopajo v njegovih povestih razni značaji dobri, hudobni, resni, šaljivi, in vsi so kakor izklesani, pri

Sedanjí predsednik francoske republike POINCARÉ (2) na obisku v Peterburgu pri ruskem zunanjem ministru SAZONOVU (1).

nobenem nič preveč, nič premalo, vsi tako resnični in naravni. Ekonomen in vendar tako raznovrsten in bogat je Dickens glede tehnike, glede razvoja in skladanja glavne ideje v svojih povestih. Ves razvoj mu je v povesti neprisiljen, logičen, naraven. Mnogo se je rodilo po Dickensu odličnih pisateljev, morda ga ta ali oni nadkriljuje v tehniki ali v artistiki, toda bistvena notranja, rekel bi, duševna vrednost Dickensovih povesti tudi pred današnjim sodom kritikov nedotakljivo obvladuje svojo veljavo. Zlasti berila željna mladina bo še vedno rada prebirala Dickensa. Navduševala se bo zanj, radujoč se zanimivih dogodkov fabule, divila se bo fantaziji in humorju pisateljevemu, učila se od njega plastike pripovedovanja in zajemala bo iz njegovih spisov zmisel za plemenite družabne ideale in se učila jih modro sprejavati v življenje. — V slovenskem prevodu imamo dve večji deli Dickensovi: »Dve mesti« v prevodu Izidorja Cankarja in »Oliver Twist« v prevodu Otona Zupančiča. — Priporočamo jih našim čitateljem, da jih čitajo in se prepričajo sami, da smo pisatelja Dickensa le pravično s temi potezami označili ob stoletnici njegovega rojstva. A. K.

Detektivski roman. Tip detektivskega romana je med raznimi vrstami romanov upravičeno bolj na slabem glasu. Znamenito se je s tem tipom bolj in manj srečno poizkušal ameriški pisatelj Edgar Poe. Izmed mnogih povesti te vrste sta najbolj značilni dve kratki noveli, ki ju je spisal E. Poe: »Dvojni umor v ulici Morgi« in »Izmaknjeno pismo«, dobro zlita modela tega genreja. — Detektivski roman pri tem pisatelju je predvsem spretno izrabljena moč analize in dedukcije. Pisatelj nas postavi pred kak zagonetni problem, ki ga navidez nerazrešljivega razvozlja z metodično in vztraj-

SRBSKI GENERAL JANKOVIĆ.

no potrpežljivostjo. Junak je fantast, ki ima poseben dar ugibanja, kjer sodelujeta inteligentnost in izkušnje praktičnega življenja. Najbolj zapletene skrivnostne dogodke reši Dupin z docela preprosto razlago. Tako v noveli »Izmaknjeno pismo« iščejo pismo po vseh prostorih, praznih špranjah brez uspeha, a Dupin ga najde očitno razgrnjenega med drugimi papirji. Odlikujejo se te vrste spisi po svojih zanimivih podrobnostih, ki se z njimi igra intelektualni mehanizem junakov. Raz-

SRBSKI VOJNI PLEN.

vijajo se pred čitateljem najbolj odkrite strani naše duše. Živa domišljija igra glavno vlogo in s svojimi čari nezdravo mami čitatelja. — Za Edgarjem Poe je najbolj znan angleški pisatelj Conan Doyle, ki je po vzorcu Poetovega Dupina ustvaril tip Sherlock Holmes, umetniško dokaj manj vreden. Brez posebne finese in razboritosti izvršuje čudovita dela, ki pa presegajo naravne meje. Zato za rešitev povsod nastopa kak deus ex machina. Često se ti zdi, da se pisatelj norčuje sam iz sebe ali pa iz čitatelja. Tako

ti tak čarovnik iz ure, ki jo dobi, označi portret, značaj in navade neznanega lastnika te ure. Vse se rešuje samovoljno, neutemeljeno in detektiv ima končno vedno prav. In to je uprav ona privlačna sila, da imajo detektivski romani toliko navdušenih malomiselnih čitateljev, katere bi najpreje ozdravil pisatelj, ki bi napisal karikaturu takega romana z junakom, ki bi se mu vse njegove čarovniške umetnije ponesrečile in bi pobežnil kot slepar. — To bi bilo tem bolj zanimivo in potrebno, ker se je za Poetom in Conanom v legijon razmnožilo število šušmarjev te vrste, ki kratkovidnim ljudem za drag denar krajejo čas in še tisto mrvo pameti, ki jo še imajo. Zadnji čas je izdal Pierre Lasserre tak roman »Le crime de Briodos«, ki se sme vzoporediti med boljše. — Te vrstice o pomenu detektivskega romana so se nam zdele potrebne zato, ker se je tudi v Slovincih z različnimi prevodi v tem pogledu mnogo zagrešilo na troške zdrave pameti našega naroda in zato da se še več ne zagreši. A. K.

Vojska na Balkanu. Podjetna Katoliška Bukvarna v Ljubljani izdaja v sešitkih lepo ilustrirano delo: Vojska na Balkanu. Delo pišeta profesorja I. Sušnik in dr. Šarabon. Pisatelja rabita bolj poljudni ton, ker je knjiga namenjena narodu, pri tem pa vsled točnih in zanesljivih podatkov in po širšem obzorju le pridobi znanstvena stran knjige, ki bo po lepih in raznovrstnih ilustracijah krasila vsako slovensko knjižnico.

Naše slike. Od prometnih zgradb na Kranjskem prinašamo danes dve sliki: Železnobetonski most čez Doblíčanko v Črnomlju, ki v širokem loku veže visoka bregova na cesti proti Dragatušu, tako da ostane pod njim stari most, ki vodi proti Adlešičem, (str. 41) in zidanje viadukta čez potok Krupa pri belokranjski železnici (str. 69). Obe zgradbi sta delo tvrdke Lončarič. Zgradba belokranjske železnice dobro napreduje, kmalu se prične tudi na hrvaški strani. — Na zadnji razstavi v Jakopičevem paviljonu je tudi štefic pokazal več svojih del. »Starost« (str. 53) je karakteristična majhna skupina v bronu. — Z balkanskega bojišča prinašamo zopet nekaj slik. Radi avstrijskega konzula Prochazke (str. 73) bi bilo prišlo kmalu do vojske med Avstrijo in Srbijo, ker vsled vojnih dogodkov nekaj časa ni mogel občevati s svojo vlado. Srbija je dala zadoščenje s tem, da se je z vsemi častmi razobesila avstrijska zastava na konzulatnem poslopju v Prizrenu. — Poincaré je kot francoski ministrski predsednik obiskal Rusijo ob začetku vojske, da najde formulo za rešitev mednarodnega položaja. Te formule ni našel, pač pa je znal pozornost obrniti v toliki meri nase, da so ga Francozi izvolili za predsednika republike. — Druge slike govore same zase ali pa so pojasnjene v tekstu, zlasti slike z razstave krščanske umetnosti na Dunaju, na kateri se je zopet odlikoval naš rojak arhitekt Plečnik.

